

Pajala kommun

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Gårdbyskolan
belägen i Pajala kommun

Uppföljning av tillsyn i Gårdbyskolan

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Pajala kommun under vårterminen 2018 och fattade den 18 april 2018 beslut efter tillsyn av Gårdbyskolan. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut.

Uppföljningen bygger på redovisningar av vidtagna åtgärder som Pajala kommun inkommit med den 27 september, 26 oktober, 1 november och 17 december 2018. Skolinspektionen har även genomfört ett uppföljningsbesök vid skolan den 11 december 2018. I samband med uppföljningsbesöket intervjuades rektorn, lärare, elever och elevhälsan.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälpt samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Pajala kommun att vid vite av 400 000 kronor senast den **12 augusti 2019** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart. Om Pajala kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Nedan redovisas de åtgärder som Skolinspektionen anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Huvudmannen får avhjälpa bristen på annat sätt om det är möjligt.

Skolinspektionen vill påminna om att huvudmannen enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Även om huvudmannen ges viss tid att rätta till brister har huvudmannen det fulla

ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med författningarna. Skolinspektionen förutsätter därför att huvudmannen och rektorn snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Pajala kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga (3 kap. 8 § skollagen).
- Elever som är i behov av särskilt stöd ges stöd på det sätt och i den omfattning som utredningen har visat att de behöver (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).

Åtgärder

- Se till att skolans personal anmäler till rektorn om det framkommer att det kan befaras att en elev, trots att eleven getts stöd i form av extra anpassningar, inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Se till att en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Se till att en elev, för vilken en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd, ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som eleven behöver för att ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Se till att åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd.
- Se till att de utarbetade åtgärdsprogrammen innehåller konkreta och utvärderingsbara åtgärder för arbetet med det särskilda stödet.

Motivering till bedömning av brist***Skolinspektionens bedömning***

Utifrån huvudmannens redovisning, uppföljningsbesöket och övrigt utredningsmaterial bedömer Skolinspektionen att bristerna inom området *Extra anpassningar och särskilt stöd* kvarstår.

Skolinspektionen bedömer att det fortfarande finns brister i arbetet med att uppmärksamma och utreda elevers behov av särskilt stöd. Rektorn har inte skapat tydliga rutiner för hur arbetet med särskilt stöd ska bedrivas. Det innebär bland annat att alla lärare inte anmäler till rektorn när en elev, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar, riskerar att inte nå kunskapskraven. Rektorn ser inte till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds.

Skolinspektionen bedömer vidare att det fortfarande finns brister i skolans arbete med åtgärdsprogram. Rektorn säkerställer inte att skolan utarbetar åtgärdsprogram för alla elever som konstaterats vara i behov av särskilt stöd. Det finns även brister i befintliga åtgärdsprogram. En del åtgärdsprogram innehåller inte konkreta och utvärderingsbara åtgärder. Det framgår således inte på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd.

Skolinspektionen bedömer också att det finns elever som, trots att en utredning visar att de har behov av särskilt stöd, inte ges sådant stöd eller inte ges stöd i den omfattning som utredningen visar att de behöver. Sammantaget innebär detta att det finns elever vid skolan som inte ges, eller riskerar att inte få, de förutsättningar och det stöd som krävs för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Rättsliga utgångspunkter

I skollagen anges att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt.

I skollagen anges också att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig

för uppföljningen respektive utvärderingen. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Enligt Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram bör den som utarbetar ett åtgärdsprogram utgå från den pedagogiska bedömningen av elevens behov av särskilt stöd som har gjorts i utredningen och utforma konkreta och utvärderingsbara åtgärder för arbetet med det särskilda stödet (SKOLFS 2014:40).

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att finns brister i skolans arbete med att uppmärksamma och utreda elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Det finns lärare som inte känner till hur de ska anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av en utredning av särskilt stöd. Rektorn uppger i intervju att skolan har en rutin som beskriver arbetsgången för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd, men att all personal på skolan inte känner till den. Enligt rektorn har rutinen inte implementerats bland personalen under innevarande läsår.

Skolinspektionen har tagit del av skolans rutin och kan konstatera att det inte framgår att anmälan av en elevs eventuella behov av särskilt stöd ska göras till rektorn. Det framgår heller inte vem som ansvarar för att skyndsamt genomföra en utredning och vad som ska ingå i en utredning. I intervjuer med lärare och elevhälsa framkommer att personalen har olika uppfattningar om hur lärare ska gå till väga när de uppmärksammar att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Lärarna beskriver flera olika alternativ på hur de ska anmäla. Någon lärare uppger att den pratar direkt med någon av skolans speciallärare, en annan lärare uppger att den först pratar med elevens vårdnadshavare och en tredje lärare uppger att det finns ett sätt på skolans lärplattform att registrera att en elev riskerar att inte uppnå kunskapskraven. Det framkommer även i intervju med rektorn att det finns lärare som inte anmält att en elev, trots att stöd getts i form av extra anpassningar, inte uppnått kunskapskraven och där det visat sig att eleven har behov av särskilt stöd.

Rektorn ser inte alltid till att elevers behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Av intervju med rektorn framgår att rektorn inte alltid deltar i processen med att besluta om utredning av en elevs behov av särskilt stöd. Det blir ofta så att rektorn tar del av och beslutar om åtgärdsprogram efter att utredningen är genomförd och åtgärdsprogrammet är utarbetat. Enligt elevhälsan ska undervisande lärare initiera en utredning av en elevs eventuella behov av särskilt stöd när de befarar att en elev inte kommer nå kunskapskraven.

Elevhälsan uppger vidare att lärarna ska starta utredningen genom att prata med andra undervisande lärare på arbetslagstid och där ta reda på hur det går för eleven i andra ämnen.

Skolinspektionens utredning visar även att rektorn inte alltid ser till att det utarbetas åtgärdsprogram för de elever som är i behov av särskilt stöd. Rektorn uppger att det finns ett fåtal elever på skolan som har behov av särskilt stöd men som inte har utarbetade åtgärdsprogram. Även några lärare uppger att det finns elever som trots behov av särskilt stöd inte har åtgärdsprogram.

Utredningen visar vidare att det finns åtgärdsprogram som inte har konkreta åtgärder som går att utvärdera för att ta reda på hur eleven utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolinspektionen har tagit del av skolans åtgärdsprogram och kan konstatera att det finns åtgärdsprogram där det inte går att utläsa på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd.

Skolinspektionens utredning visar vidare att det finns elever som inte ges särskilt stöd alls eller inte ges stöd i den omfattning som utredningen visar att de behöver. Detta uppger elevhälsan och lärare. Detta beror enligt elevhälsan bland annat på personalbrist, som exempelvis brist på elevassistent.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Skolinspektionen ska förena ett föreläggande med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det av särskilda skäl inte är obehövligt.

Eftersom verksamheten vid Gårdby skolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att på nytt förelägga Pajala kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Arbetet med särskilt stöd är centralt för elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Bristerna i skolans arbete med särskilt stöd har pågått under en längre tid. Skolinspektionen bedömer att bristerna är av sådan art att de

allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen och att elevernas kunskapsutveckling äventyras. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 skollagen (2010:800) Pajala kommun senast den **12 augusti 2019** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan redovisas de åtgärder som Skolinspektionen anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Huvudmannen får avhjälpa bristen på annat sätt om det är möjligt.

Styrning och utveckling av verksamheten

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Pajala kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).

Åtgärder

- Se till att följa upp resultaten av utbildningen inom förskoleklass. Uppföljningen ska göras i relation till de nationella målen för skolformen.
- Se till att utifrån en analys av det som framkommer i ovanstående uppföljning besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder.
- Se till att planera för genomförandet av de beslutade utvecklingsåtgärderna och genomföra dessa.
- Se till att dokumentera uppföljning, analys, beslut om utvecklingsåtgärder och planeringen för att genomföra dessa.

Motivering till bedömning av brist

Utifrån huvudmannens redovisning, uppföljningsbesöket och övrigt utredningsmaterial bedömer Skolinspektionen att bristerna inom området styrning och utveckling av verksamheten kvarstår.

Skolinspektionen bedömer att skolans kvalitetsarbete avseende förskoleklassens verksamhet fortfarande är bristfälligt. Förskoleklassens resultat följs endast upp i begränsad utsträckning och det saknas helt en analys och beslutade utvecklingsåtgärder.

Rättsliga utgångspunkter

I skollagen anges att det vid varje skolenhet ska bedrivas ett systematiskt kvalitetsarbete med att planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av förarbetena till skollagen framgår att dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet bör innehålla information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder (prop. 2009/10:165, s. 305).

Enligt läroplanen ska undervisningen i förskoleklass utgå från den värdegrund och det uppdrag samt de övergripande mål och riktlinjer som framgår av läroplanens del 1 och 2. I läroplanens del 3 har syftet med förskoleklassens verksamhet förtydligats. I beskrivningen av det centrala innehållet framgår bland annat hur undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer ställas i den aktuella obligatoriska skolformen. Förskoleklassens resultat ska bland annat följas upp i relation till den värdegrund, de uppdrag, de övergripande mål och riktlinjer

samt de centrala innehåll avseende förskoleklassens verksamhet som uppställs i läroplanen.

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att det fortfarande finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete avseende förskoleklass. Av huvudmannens redovisning, "Kvalitetsrapport 2, 2018, Gårdbyskolan" framgår att det endast i knapphändig utsträckning finns en dokumenterad uppföljning av förskoleklassens resultat. Enligt redovisningen når "samtliga elever upp till målen för förskoleklassen". Det framgår ingen annan uppföljning som redogör för resultat i relation till de nationella mål och riktlinjer som finns för förskoleklassen. Vidare saknas det både en analys av det som kommit fram i uppföljningen och beslut om utvecklingsåtgärder. Rektorn uppger i intervju att förskoleklassens kvalitetsarbete ingår och sammanförs i det kvalitetsarbete som finns för skolan. Vidare uppger rektorn att förskoleklassen har sin undervisning tillsammans med årskurs 1, något som enligt rektorn gör det svårare för rektorn att följa upp förskoleklassens resultat. Enligt rektorn efterfrågar inte huvudmannen någon specifik uppföljning eller har beslutade utvecklingsåtgärder för förskoleklassens verksamhet.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap.10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart.

Eftersom verksamheten vid Gårdbyskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att på nytt förelägga Pajala kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Avhjälpta brister i verksamheten***Undervisning och lärande******Bedömning av brist***

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Pajala kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Undervisningen utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5 Kursplaner).
- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; 3 kap. 12 d och f §§ skollagen; 9 kap. 4 a § skolförordningen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper).
- Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Pajala kommun avhjälpt denna brist.

Motivering

Av den skriftliga redovisningen och av intervjuer vid uppföljningsbesöket framkommer att Pajala kommun har vidtagit ett flertal åtgärder. För att säkerställa att de elever som behöver undervisning i svenska som andraspråk får undervisning i ämnet har Pajala kommun anställt en behörig lärare. Detta framgår av såväl inskickad redovisning som av intervjuer med lärare och rektorn. Av Skolinspektionens utredning framgår vidare att lärarna erhållit kompetensutveckling för att inom sitt pedagogiska uppdrag utforma undervisningen utifrån elevernas behov och förutsättningar. Enligt rektorn har genomförda organisationsförändringar inneburit att lärarna under innevarande läsår har förutsättningar att gemensamt planera undervisningen, något som även lärare bekräftar i intervjuer. Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att undervisningen numera i större utsträckning är varierad och stimulerande. Vidare visar Skolinspektionens utredning att eleverna även ges större inflytande över undervisningen genom att de i större utsträckning ges möjligheter att framföra sina synpunkter på innehåll och arbetsformer.

Beslut

2019-03-06

11 (12)

Dnr 43-2017:5817

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälpna.

I ärendets slutgiltiga handläggning har avdelningsjurist Jonas Hedström, jurist Linnéa Lundberg och utredare Maud Karlström deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Elisabeth Wikén

Elisabeth Wikén
Avdelningschef
Signerat av: Elisabeth Wikén

X Stina Linder

Stina Linder
Föredragande
Signerat av: Stina Linder

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Umeå, Box 3177, 903 04 Umeå.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.